

1/IV. 36 ob 17-25
Poština plačana v gotovini.

4
Cena 2-50 Din.

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1935/36

Juarez in Maksimiljan

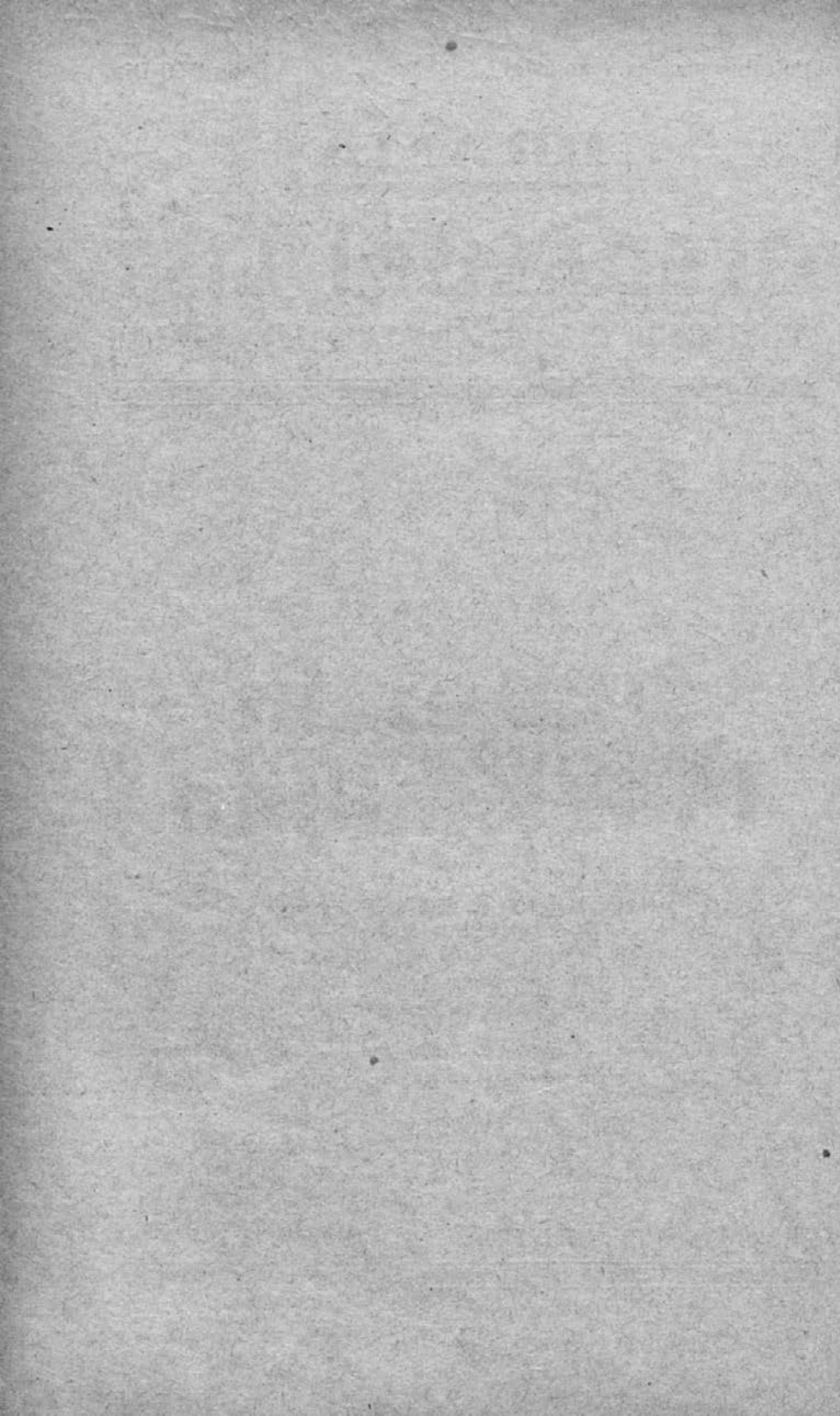
Premijera 1. aprila 1936

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: J. VIDMAR

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 1. aprila 1936

Fr. Werfel: Juarez in Maksimiljan

Če je drama v svojem jedru konflikt, je Werfel »Juarez in Maksimiljan« izrazita drama, kajti njegova snov je izrazit in mogočen konflikt. Werfel je porabil za svoje delo zgodovinsko usodo meksikanskega cesarja Maksimiljana, ki je sama po sebi konflikt ali spopad dveh mogočnih življenjskih prvin: Na eni strani svobodna, samoodločujoča volja naroda, na drugi pa uzurpator, ki si prisvoji najvišjo oblast v neki zemlji s pomočjo tuje velesile, v tem primeru Francije pod cesarjem Louisom Napoleonom, in še s pomočjo reakcionarnih moči v narodu samem. Preko tega zgodovinskega spopada je zgradil Werfel globlji in višji konflikt, ki je prav za prav vsebina njegove umetnine. Njegovo tolmačenje tega zgodovinskega dogodka je nekako takole:

Dve človeški, realni sili sta zapleteni v boj. V ospredju stoji plemeniti, lepoumni cesar Maksimiljan. »Lep človek v bojem pomenu besede«, človek, ki se zaveda, da se v človeški zgodovini nič ne pozabi in da mora biti vse poravnano v nji. Potomec je »starodavnega in že zdavnaj nasičenega rodu«, zato ničesar noče zase, marveč vidi samo svoje poslanstvo, ki je »odrešilno dejanje«. Njegova oboževalka ga v drami označuje z besedami: »čudovito bitje, nežen otrok«. In to je točno. Čudovit človek, toda otrok, vsaj v tem svojem težavnem, odgovornem položaju, ki zahteva vse drugačnih sposobnosti in svojstev, kakor jih ima Maksimiljan. Zakaj ta lepi človek zaneseno vrši svoje poslanstvo, kakor si sanjarsko in otroško razlaga zgodovino, zlasti genialno zgodovino, o kateri pravi: »Vsak genialen udar je srečna računsko napaka. Kaj so vsa dejanja v zgodovini, če ne računsko napake, ki jih je sankcioniral uspeh?« To je fantastična, zanesenjaška lepoumnost, ni pa vladarski um.

Zoper to svetlo, nekoliko dekadentno in pri vsej žlahtnosti življenjsko nepolno osebnost se bijejo vse drugačne moči in vse drugačni možje. Popolnoma v ozadju, ves čas gledalcu skrit snuje veliki predsednik Juarez, ta »najbolj brezosebna izmed

vseh osebnosti«. Takoj v početku nam ga njegov general predstavi kot logični primež in »poosebljeni razum«. To predstavljamo še nekajkrat v različnih inačicah, ki resnično kažejo tega izrednega vladarskega genija kot poosebljen vladarski princip življenja. »Juarez je razum brez sanj,« »Don Benito Juarez je brez strasti, zato ga ne more podkupiti nobena stvar.« »Juarez dela samo, kar je nujno.« »On ne dela dobrega, temveč pravo, in samo to je v svojih posledicah dobro.« To je podoba ogromnega Maksimiljanovega nasprotnika. Nikoli ti ne stopi živ pred oči, »ničesar ni izvedeti o njem, nikjer njegove slike, nikjer ne čuješ njegovega izreka, ves je skrit v redkih proglaših... In vendar slišiš, kako grmi v daljavi — kakor Niagarski slapovi«. Resnično kakor ogromen naravni pojav, ki je tako mogočen, skoraj nadčloveški, da je bil Werfel skoraj prisiljen v predzadnji sliki pokazati njegovo človeško resničnost, njegovo človeško, umrljivo resničnost, kar doseže s predsednikovo nevidno in vendar opazno slabostjo.

Juarezova desna roka je mladi general Diaz, v vojaških stvareh samouk, po poklicu jurist. Če je Juarez »razum Meksike«, je Porfirio Diaz »Meksike očarljiva mladost« in njena zdrava, sveža moč. Junaštvo in veselje do pustolovščin, smiselnih in drznih pustolovščin sta najvidnejša njegova nagona, za njima pa se skriva vsa zdrava, čvrsta, pogumna moralna volja mlade republike. Najčisteje je ta živi, iskri mož izražen v stavku, ki ga govori ameriškemu časnikarju: »Najrajši jaham v jutranjo meglo, iz katere lahko vse šele nastane.« Diaz je Meksike očarljiva mladost, svežost in moralna iskrost.

Boj, ki se bije med Maksimiljanom in tema dvema možema, je očitno — strahotno neenak. Dve taki zdravi moči in na drugi strani lepoumni dekadent, ki si vrhu tega obremeni vest z grehom. Z neznansko preprostostjo pravi general Diaz o Maksimiljanu velike in nad vse resnične besede: »Za vsakega idealista udari ura, ko lahko postane ali pa postane morilec.« V stiski razmer in pod pritiskom francoske armade izda Maksimiljan svoj »krvavi dekret«, ki sproži okrutno prelivanje krvi, ker obsoja na smrt vsakogar, ki bo prijet z orožjem v roki. S tem dekretom si idealist izpodreže moralno samozavest in srčni obup mu zveže roke. Vse, kar stori poslej, je zavedno tavanje v pogin in smrt. Njegovih notranjih muk ga odreši smrtna obsodba in usmrčitev.

Poleg teh velikih človeških moči je v osrednji konflikt te velike drame don Kihota na prestolu zapletenih nešteto manjših sil. Špekulacije evropskih, zlasti francoskih denarnih mogotcev in Louisa Napoleona, ki za utrditev svojega cesarstva v notranjosti potrebuje velikih zunanjih uspehov. Njegova vloga je dvolična in nevarna igra, kajti ta »sentimentalni lisjak«, ki v početku izkorišča nemoč Združenih držav, ki so oslABLJENE

zaradi secesijske vojne, se kesneje zboji ameriške velesile in odtegne Maksimiljanu svojo vojaško pomoč, daš' ga je ravno on pridobil za to pustolovščino. Med obema taboroma, Juarezovim in Maksimiljanovim, neznansko spretno lavira meksikanski nadškof Pelagio Labatista, ki je po potrebi predstavnik neodvisne cerkve in po potrebi spet vodja konservativne stranke.

Toda v vozle usodnih moči so vpletene tudi čisto osebne, toda manjše stvari, kakor je celota človeške osebnosti. Predvsem cesarjeve manj usodne osebne lastnosti. Njegov ponos, ki povzroči usodni preokret tik pred nameravanim pobegom, ki ga pa kesneje opusti. Nato njegov odnošaj do brata Franca Jožefa, vladajočega avstrijskega cesarja. Ambicioznost in neugnano častihlepje Maksimiljanove žene Charlotte Belgijske. Skrito in nagojsko razmerje med visokoumnim cesarjem in grobo vitalnim francoskim maršalom Bazainom, ki cesarja mrzi. In naposled ljubosumnost in patološka narava cesarjevega polkovnika Lopeza, ki Maksimiljana izda republikanskemu generalu Escobedu. Vse te moči se zavozljajo v zanko, v kateri Maksimiljan neizprosno pogine, kajti poginiti mora. Njegov najbližji prijatelj sodi o njem takole: »Žarek njegove ljubezni ni dosegel nobenega predmeta. Snov za njegovo veselje do oblikovanja je bila snota. Sanjal je o legitimnosti in tje ostal najnelegitimnejši človek v življenju.« Tak človek tje v boju zoper take nasprotnike moral propasti in poginiti. J. Vidmar.

Fr. Werfel

(Podatki.)

Franc Werfel je bil rojen 1890. v Pragi, živel kesneje na Dunaju, nato spet v Pragi. Njegov literarni debut je lirična zbirka »Prijatelj sveta« (1911), ki ji je sledilo še več pesniških knjig, kakor »Mi smo« (1913), »Drug drugemu« (1915) in pa izbor iz vseh treh knjig »Pesmi iz treh kraljestev« (1917). Višek njegovega pesniškega dela pa pomeni zbirka »Sodni dan« (1920). Njegova lirika je humanistično programatična, propovedna. Njen poglavitni tema je ljubezen do vsega živega, do vsega sveta, dokler se v času svetovne vojne ta ljubezen ne prične iz ogorčenja nad početjem človeštva izprevračati v bolešno zanimanje in sovraštvo. »Prijatelj sveta« postane njegov sovražnik in sodnik.

Werfel je pri nas poznan zlasti kot romanopisec. Leta 1920. je objavil svoj prvi ne prav uspeli roman »Ni kriv morilec, temveč umorjenec«, ki je v vsej svoji ideološki zasnovi značilen plod praškega nemškega ekspresionizma; posebno značilen je zanj zlasti osredni tema, ki na svojski način obravnava problem »očetov in sinov«. Posebno znana Werflava romana pa sta zlasti »Mladostna krivda« in »Barbara ali pobožnost«.

Kot dramatik je Werfel pričel šele po letu 1920. Pred prvim samostojnim nastopom na odru je prevedel Evripidove »Trojanke« (1914), leta 1921. pa je izdal svojo pravljíčno-simbolično dramo »Spiegelmensch«, ki je bolj knjižno kot odrsko delo. Izrazitejša odrska drama je tragedija »Bocksgesang« (1922) v petih dejanjih. Vendar je popolnoma prodrł šele z zadnjimi tremi dramami »Juarez in Maksimiljan« (1924), »Pavel med Judi« (1926) in »Božje kraljestvo na Češkem«.

Kdaj in kje?

(Pregled prizorov v drami Juarez in Maksimiljanl)

1.
Začasni sedež republikanske vlade v Chihuahui, jeseni 1865.
2.
Terasa cesarskega letnega dvorca v Chapultepecu, jeseni 1865.
3.
Prestolna dvorana v cesarski palači v glavnem mestu Meksiku, oktobra 1865.
4.
Avdijenčna soba v cesarski palači v Meksiku, 3. oktobra 1865.
5.
Čakalnica v cesarski palači v Meksiku, julija 1866.
6.
Poveljstvo republikanske vzhodne armade v Tlapi, jeseni 1866.
7.
Knjižnica v cesarskem gradiču v Orizabi, novembra 1866.
8.
Prestolna dvorana v cesarski palači v Meksiku, febr. 1867.
9.
V zakopu cesarske armade na Cerru de la Campanna pri Queretaru, aprila 1867.
10.
Cesarski glavni stan v Queretaru, 15. maja 1867.
11.
Sedež republikanske vlade v San Louis Potosi, oktobra 1867.
12.
Jetniška celica v samostanu Las Capuchinas v Queretaru, 19. junija 1867.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiškarina Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Kolinska

CIKORIJA

KOLINSKA
CIKORIJA

je naš

pravi

d o m a č i
i z d e l e k

Kje kupim najboljše in najcenejše moške in deške obleke domačega izdelka?
Pri tvrdki

OLUP JOSIP, Ljubljana
STARI TRG 2

Velika zaloga sukna, kamgarnov iz priznanih tuzemskih in inozemskih tovarn. Obleke se izvršujejo tudi po naročilu in konkurenčnih cenah.
Velika zaloga moškega perila iz lastne tovarne Triglav

TELEFON 35-61

Smučarsko opremo

po najnižjih cenah in v kvalitetnem blagu Vas postreže

KOLB & PREDALIČ
Kongresni trg 4

Juarez in Maksimiljan

Zgodovinska drama v treh fazah (12 slik) od Franc Werfel. Poslovenil J. Vidmar.

Režiser in inscenator: ing. arh. Bojan Stupica.

Maksimiljan, nadvojvoda avstrijski, meksikanski cesar	Levar
Charlotta, njegova žena	Šaričeva
Iturbide	***
Pelagio Labatista, meksikanski nadškof	Gregorin
Larez, cesarski minister	Bratina
Lacunza, cesarski minister	Pianecki
Siliceo, pripadnik liberalne stranke	Veber
Miguel Miramon	Makul
Thomas Meja	Daneš
Leonardo Marquez	***
Ramon Mendez	Florjančič
Miguel Lopez, cesarski polkovnik	Jan
Dr. Samuel Basch, cesarjev zdravnik	Lipah
Štefan Herzfeld, državni svetnik, cesarjev mladostni prijatelj	Kralj

Odmor 15 minut pred vsaki sliki.

Princesa Agnes Salm-Salmska	M. Danilova
Grill, sluga	Raztresen
Wimberger, cesarski korporal	Pianecki
Yatipan, vojak v cesarski armadi	Plut
Polyfemio, vojak v cesarski armadi	Vertin
Francois Achille Bazaine, francoski maršal in poslanik v Meksiki	Skrbinšek
Pierron, francoski kapitan	Sancin
Porfirio Diaz, Juarezov general	Debevec
Mariano Escobedo, Juarezov general	Potokar
Alva Palacio, Juarezov general	Jerman
Clark, vojni poročevalec »New York Herald«	Drenovec
Adposlanec	Presetnik
Čenska	Rakarjeva

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek 20.

Konec ob 23.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 28-
„ II. - III. vrste	„ 26-
„ IV. - VI. „	„ 24-
„ VII. - IX. „	„ 22-
„ X. - XI. „	„ 20-
„ XII. - XIII. „	„ 18-

Lože v parterju	Din 100-
„ v I. redu	„ 100-
„ balkonске	„ 70-
Dodatni ložni sedeži	„ 20-
	„ 20-
	„ 15-

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 20-
„ II. „	„ 16-
Galerija: „ I. „	„ 14-
„ II. „	„ 12-
„ III. „	„ 10-
Galerijsko stojišče	„ 2.50
Dijaško stojišče	„ 5-

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni in v karnetnem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Predpisana taksa za ponovno vstopnjo je vračunana v cenah.

D

Predno si nabavite radio aparat si oglejte
zalogo

PHILIPS

RADIO

aparatom, pri zastopstvu

H. SUTTNER

Ljubljana, Aleksandrova 6

TELEFON ŠTEV. 34-70

Ugodni plačilni pogoji
Predvajanje brezobvezno in brezplačno
Prodaja na obroke

PHILIPS

NAJVEČJA
RADIOINDUSTRIJA SVETA

